

เด็กก็มีสังโยชน์

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถ้าฟังธรรมะ คนฟังเป็นนะ คนมีพื้นฐานฟังธรรมะนี้ดีมาก แต่ถ้าคนฟังธรรมะไม่เป็น เอ๊ คุยอะไรกัน ไม่รู้เรื่องเลย เสียเวลาน่าดู ตอนเรามาอยู่ที่โพธารามใหม่ๆ ใจเวลาเทศน์ไปแล้ว พวกโยมเขามาใหม่ เขาไม่รู้จัก เขาต้องกลับบ้านใช่ไหม เขากลับจะไม่ได้กลับบ้าน

เอ๊ เมื่อไหร่หลวงพ่จะเทศน์สักที เพราะเทศน์แล้วมันจะได้จบ จะได้กลับบ้าน ใจ นั่งพูดจนจบยังไม่รู้ว่าเทศน์นะ เอ๊ เมื่อไหร่หลวงพ่จะเทศน์สักที ก็เทศน์อยู่แล้ว นี่พูดถึงฟังธรรมะ มันต้องมีโอกาส ต้องมีเวลาหลวงตาเวลาท่านจะเทศน์เห็นไหม ต้องนั่ง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเทศน์เห็นไหม ต้องเทศน์อนุပ္พกติกาก่อน เทศน์เรื่องของทานก่อน ให้คนมันปรับอารมณ์ มันปรับความเข้าใจเห็นไหม แล้วถ้าคนมีธุระปะปัง ท่านจะให้มันเสร็จงานก่อน เราละล้าละลังอยู่เราฟังเทศน์ไม่ได้หรอก

เรื่องนี้เรื่องของจิตนะ เรื่องของจิตนี้มันไวมาก มหัศจรรย์มาก ถ้าเรื่องของจิตไวมาก มหัศจรรย์มาก คนที่เคยผ่านมันมา เคยมีกระบวนการมา มันจะรู้ใจ แล้วมันจะแก้ไขของมัน ถ้าไม่เคยเกิดกระบวนการอย่างนี้มันไม่เข้าใจนะ ทำอะไรก็ได้ มันก็เป็นวิทยาศาสตร์ใจ

ถ้าเรื่องอย่างนี้ปั๊บ ถ้ามันเข้าใจอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ท่านเข้าใจอย่างนี้ นี่เข้าใจ เขาเรียกละเอียด พอละเอียดปั๊บ เราก็เห็นแล้ว คุณเห็นไหมเวลาหลวงตาท่านพูดถึงหลวงปู่เจี๊ยะ เราก็มองว่าหลวงปู่เจี๊ยะไม่ละเอียดเห็นไหม หลวงปู่เจี๊ยะเป็นคนที่ว่า โอ้อโฮ คุณมาณะ แต่หลวงตาบอกว่า ถ้าไม่ละเอียดอยู่กับหลวงปู่มันไม่ได้ เป็นพระที่รักษาราชการหลวงปู่มัน

เพราะหลวงปู่เจี๊ยะเล่าให้เราฟังเอง เราอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ เวลาย้อมผ้าหลวงปู่เจี๊ยะมานั่งเฝ้าเลย แล้วก็ย้อมผ้ากัน โน้นก็ผิด นี่ก็ผิด เราก็ถามว่าแล้วถูกมันคืออะไรล่ะ หลวงปู่ ถูกมันคืออะไรล่ะ ถูกต้องมันต้องเป็นสืออย่างนี้สิ สืออย่างนี้ มันเหมือนกับเรา เคยเห็นไหม ต้องสืแบบตลาดนิยม แบบว่าออกเหลืองๆ ไข่

แล้วมันออกเหลืองที่ว่าเป็นกรัก ท่านบอกว่าไม่ถูก สีนี้นี้เป็นสีพระอินทร์ หลวงปู่ มันเอาตายเลย แล้วที่ถูกมันคือสืออย่างไร ท่านบอกว่าสีที่ถูก คือสีที่วัดอโศก ที่อยู่ที่กุฏิของหลวงปู่สินั่น สืออกแดงๆ นั้น ออกแดงๆ พอออกแดงๆ มันก็ไม่เข้าใจนะ เพราะเมื่อก่อน เราจะใช้สีเขียวห้วเปิดใจ เขาเรียกสีห้วเปิดมาผสมสี แล้วมันจะออกสีกรักๆ ออกสีแบบว่าตลาดนิยม ก็ดูว่าประสาเราว่าจึกโก้ แต่หลวงปู่ว่าผิด

แล้วสีที่ถูกมันสืออย่างไร แล้วท่านก็พูดตรงนี้ออกมาไงว่า ท่านอยู่กับหลวงปู่มัน ตลาดมันไม่มีไข่ไหม มันก็ไข่ไม้ขูด ขูดเป็นที่ย้อมผ้า แล้วพอดีมันมีกะละมังอลูมิเนียม มาใหม่ เขาก็นำมาถวายเป็น โพอถวายนั่นโดนความร้อน พอโดนความร้อน ผ้ามันไป โคนอลูมิเนียม มันจะออกสีดำ สีดำมันจะติดมา

ท่านบอก อู้หู่ เราก็งี้ตั้งใจดี หลวงปู่ท่านตั้งใจดี เพราะท่านซักย้อมผ้าให้หลวงปู่ มัน ตอนนีความร้อน มันปฏิกิริยามันออกสีดำ มันติดผ้าไหม ท่านบอกท่านโดน โคน เอะประเด็นนี้มาอยู่เป็นปีเลย ท่านโดนไข่ไหม แล้วท่านก็มาอย่าเรดอไข่ไหม โคน ไข่ ท่านไข่ใหญ่เลย

เรามามองคำว่าละเอียด เราก็ดูว่ากิริยามารยาท แต่คำว่าละเอียดคือความมีสติ รอบคอบ ทำสิ่งใดที่อุปฐากครูบาอาจารย์ด้วยความถูกต้อง ท่านโดนหลวงปู่มัน กระหนาบมาเยอะมาก นี่คำนี้เป็นคำของหลวงตาว่า ถ้าหลวงปู่เจี๊ยะไม่เป็นคนที่ละเอียด จะอยู่กับหลวงปู่มันไม่ได้

คำว่าละเอียดคือ ละเอียดในหัวใจ ละเอียดจากภายใน ละเอียดจากสติปัญญา ละเอียดจากข้างใน แต่เราไปดูกันที่กิริยาจากภายนอกไป ว่าหยาบละเอียดเห็นไหม ทีนี้ ถ้าจิตใจมันละเอียด ฟังธรรมมันจะฟังเข้าใจ แล้วครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติมา มัน ก็อยู่ที่ความหยาบละเอียดด้วย

ถ้ามันละเอียดตามความเป็นจริงนะ จะไม่พุดพิคะ กันออกมา พุดพิคะ เห็นไหม อย่างที่เราเน้นย้ำเลยว่า สติไม่ต้องฝึก แล้วคำพุดมันเป็นนาย พอเราบอกว่าสติไม่ต้องฝึก ใช่มั้ย แล้วสติเห็นไหม โดยหลักของเขา ถ้าตั้งใจจงใจเป็นอรรถกถาญาณุโยค

เวลาครูบาอาจารย์ให้ตั้ง ให้ตั้งสติ เราพยายามจะฝึกสติ ตั้งสติ พยายามทำให้ถูกต้อง เขาบอกว่ามันเป็นอรรถกถาญาณุโยค ต้องไม่จงใจ ต้องปล่อยให้มันเกิดเอง แล้วคำที่เขาเน้นเลยคือปล่อยแล้วจะมาเอง คำว่าปล่อยก็คือไม่มีสติ ปล่อยก็คือปล่อยไปแล้ว ปล่อยแล้วสติมาเอง มันเป็นไปได้หรือไม่หรือ

นี่เราบอกว่าถ้ามันหยาบ มันหยาบอย่างนี้ไง ถ้าละเอียดก็ละเอียดจากภายใน แล้วคนที่พุดออกมาอย่างนี้ คนที่มีหลักการว่าเป็นนักภาวนา แล้วบอกว่าสติมันจะเกิดเอง มันเป็นไปได้ มันสิ่งที่เป็นไปได้เลย แล้วเวลากำหนดกัน เราทำสมาธิกัน ก็บอกว่าสมาธิไม่มีประโยชน์ สมาธิไม่มีประโยชน์ ไม่ได้เลย

สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ไม่มีฐานที่ตั้ง งานมาไม่ได้ ไม่มีบัญญัติ ไม่มีที่ตั้ง เกิดไม่ได้ ไม่เป็นคนทำคุณงามความดีไม่ได้ ไม่มีสิ่งมีชีวิต ทำคุณงามความดีไม่ได้ พุดถึงหยาบทางหัวใจนะ หยาบมาก แล้วถ้ากำหนดพุทโธ ถ้าใครทำสมาธิขึ้นมาสมาธินั้นทำให้เนิ่นช้า สมาธิไม่ถูกไปสักอย่างเลย

แต่เวลาตัวเองสอน ก็สอนให้ดูกายดูจิต ดูไปเรื่อยๆ จนจิตมันเข้าใจแล้ว มันจะลงอัปปนาสมาธิ เห็นไหม มันหยาบมาก มันหยาบหมายถึงว่าอย่างไร มันหยาบหมายถึงว่า คุณติ การศึกษาเห็นไหม มันต้องมีจากอนุบาล มาประถม มาอุดมศึกษา มันต้องเป็นไปตามขั้นตอนของมัน

จิตที่มันพัฒนา มันก็มีไปตามขั้นตอนของมันใช่มั้ย จากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน เป็นโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคาผล อรหัตตมรรค อรหัตตผลเห็นไหม มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ มันมีขั้นตอนของมันไปเรื่อยๆ แต่เนี่ย มันจับพลัดจับผลูใจ

เวลาบอกว่าการกำหนดพุทโธ การทำสมาธิ เขาบอกว่าสิ่งนี้เน้นซ้ำ สิ่งนี้ไม่มีประโยชน์อะไร ทำให้ตัวแข็ง แต่เวลาดูกายจิตไป ดันไปเกิดเป็นอัปนาสมาธิ อัปนาสมาธิคือฌาน ๔ นะ แล้วบอกฌาน ๒ เห็นไหม ฌานผิ ด ฌานตัวแข็ง ฌานผิ ด

แต่เวลาอัปนาสมาธิ พออัปนาสมาธิปั๊บ มันจะเกิดกระบวนการของมรรค เขาจะเกิดอย่างที่เขาวานะ กระบวนการของมรรคมันจะเกิด อัปนาสมาธิเกิดปัญญาไม่ได้ มันเกิดไม่ได้ มันหยาบมาก ว่าหยาบละเอียดแล้ว พวกนี้หยาบมาก ๆ เลย พอหยาบมาก มันจะเกิดปัญญาได้อย่างไร มันเกิดไม่ได้

พอมันเกิดไม่ได้เห็นไหม คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด หยุดคิดใช้ไหม พอหยุดคิดก็บอกว่ารู้ ตัวหยุดคือตัวรู้ เขาบอกนะ หลวงปู่ดูลย์ท่านบอกว่าคิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด แต่การหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด เขาตัดการใช้ความคิดนี้ออกไปเลย ให้รู้เฉยๆ เพราะจิตมันหยาบ มันไม่รู้ไง

เราจะบอกว่า เวลาพูดออกมา มันหยาบละเอียดมันตรงนี้ ถ้ามันหยาบนะ มันเข้ากับธรรมะไม่ได้ มันเข้ากับความจริงไม่ได้เลย พุทธธรรมเหมือนกันนี้แหละ แต่มันจับปลัดจับพลู มันลัดขั้นตอน มันไม่เป็นไปตามธรรมะที่ควรจะเป็นไป อย่าง สิลสมาธิ ปัญญา นี้ เอ้า สติก็ไม่ต้อง สมาธิก็ยังเสียหายใหญ่เลย เพราะสมาธิทำให้ตัวแข็ง สมาธิทำให้ผิดพลาด มันตัดพื้นฐานทิ้งไปเลย แล้วกระโดดไปเอาปลายเลย

พอเอาปลายเลยนะ กลับเป็นอัปนาสมาธิ คือกลับมาตั้งต้นใหม่ไง เวลาตัวเองจะโดดไปเอามรรคผลเลยนะ มันเกิดอัตโนมัตติ มันเกิดโดยธรรมชาติของมัน เกิดโดยอัตโนมัตติเลย ปัญญาจะเกิดโดยอัตโนมัตติเลย นี่ไง นั่นคือจุดเริ่มต้นของสมณะเรานั่นคือจุดเริ่มต้นของกรรมฐาน เพราะอะไร

เพราะ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ นี่ไง อัปนาสมาธิก็คือสมาธิ อุปจารสมาธินี้เกิดปัญญาได้ ขึ้นของอุปจาระเกิดปัญญา ทีนี้พอเกิดปัญญา เพราะจิตยังอ่อน เราเข้าขณิกะ เราเข้าอุปจาระ เป็นพื้นฐานที่ยังไม่แน่น ไม่มั่นคง

พวกเราถึงพยายามทำสมาธิเข้าไปถึงอัปนาสมาธิ เข้าไปมั่นคง แต่สมาธิที่มั่นคงอย่างนั้น มันจะทำให้เกิดปัญญาไม่ได้ ถึงต้องคลายตัวออกมาที่อุปจารสมาธิ แล้ว

ที่นี้การเข้าไปอัปปนา คือการเข้าไปเพื่อพัก เพื่อไปให้จิตมันมั่นคง ถ้าจิตมันไม่มั่นคง จิตนี้มันทำงานไม่ได้

เหมือนเงินนี้ เอาเงินฝากธนาคารไว้นะ เพื่อให้เงินมันหลายๆ ฝากธนาคารไว้ เราถือสมุดเล่มหนึ่งไปใช้เงินได้ไหม มันไม่ได้หรอก เราต้องไปเบิกเงินออกมา นี่ก็เหมือนกัน เพราะอัปปนาสมาธิ มันออกมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ มันเป็นที่พักผ่อนของใจ มันพื้นฐานของใจ แล้วเขาบอกว่า พอถึงตรงนั้นมันจะเกิดปัญญาโดยอัตโนมัติ กระบวนการของมรรคมันจะเกิด

เวลาเขาเทศน์ กระบวนการของมรรคมันจะเกิด เกิดไม่ได้ กระบวนการมรรคเกิดไม่ได้เลย เอาเงินไปไว้ในบัญชีกัน แล้วเราก็บอกว่าเรามีเงินใช้ ไม่ได้เบิกมาเลยนะ บอกเงินนี้ใช้จนหมดเกลี้ยงเลย ใช้อะไรมันยังนอนอยู่ในบัญชีโน้น ไม่ได้ออกมาเลย อัปปนาสมาธิเป็นอย่างนั้น

อัปปนาสมาธิคือจิตมันไปสักแต่รู้ว่าอยู่อย่างนั้น เวลามันคลายตัวออกมาเหมือนเบิกเงินออกมา มันถึงจะเอามาใช้ประโยชน์อะไรได้ การที่จะเกิดปัญญาต้องเป็นอุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิเกิดปัญญาไม่ได้ ไม่ได้ หยาบมากๆ แล้วบอกว่าไม่ใช่เกิดปัญญาด้วยนะ เกิดปัญญาโดยกระบวนการของมรรคจะเกิด นี่เขาเรียกว่าโลกทัศน์ นี่วิสัยทัศน์ของคน ถ้าวิสัยทัศน์ของคนมีอย่างนี้ เราจับประเด็นได้หมด เพราะถ้าอัปปนาสมาธิปั๊บ มันก็ไปลงที่ผลของเขา คือเกิดโดยอัตโนมัติ เราถึงบอกว่า อัตโนมัติไม่มีเกิดเองไม่มี

แล้วเขาก็เอามาอ้าง เมื่อวานเราพูดถึงว่า เขาเอามาอ้างว่า หลวงตาพูดวันที่ ๒๖ พฤษภาคมว่า มรรคมันเกิด ปัญญามันจะเกิดโดยอัตโนมัติ ท่านบอกว่ากิเลสเกิดโดยอัตโนมัติก่อน แล้วพอกิเลสมันอัตโนมัติ เราก็ฝึกฝนขึ้นไป ต่อสู้กับกิเลสเป็นอัตโนมัติ จนมันจะมีความชำนาญใจ

เหมือนนักมวยต่อสู้กัน ด้วยความชำนาญ กำลังต่อสู้กันด้วยความเข้มข้น นี่ก็เหมือนกัน สติปัญญากับกิเลสมันต่อสู้กัน เหมือนกับอัตโนมัติ คำว่าอัตโนมัติของหลวงตา คืออัตโนมัติแล้วมันยังมีกระบวนการของมันต่อไป หลายชั้นหลายชั้น

อัตโนมัตติคือความชำนาญใจ แต่เดิม กิเลสมันจี๋หัวอย่างเดียว ปัญญาไม่มีเลย สู้ไม่ไหวเลย

แต่พอเราฝึกฝนขึ้นมา จนปัญญามันต่อสู้ได้ มันยับยั้งได้แล้วปัญญามันต่อสู้กัน ท่านบอกว่าเหมือนอัตโนมัตติเลย กิเลสมันต้องเริ่มหลบแล้ว เห็นไหม พออัตโนมัตติแล้ว ท่านยังมีกระบวนการต่อไปไง อัตโนมัตติคือกิริยา คือปัญญามันเริ่มทำงาน แต่ผลที่มันเกิดขึ้นมันยังมีอีกใช้ไหม

แต่นี้เขาบอกว่า กระบวนการอุปปนาสมาธิ แล้วกระบวนการของมรรคมันจะเกิด พอกระบวนการของมรรคจะเกิดขึ้นมา กระบวนการมันจะเกิดไง แล้วเหมือนว่า มันจะเกิดโดยอัตโนมัตติ อัตโนมัตติอย่างนี้มันเป็นผล ไม่มี แต่อัตโนมัตติของหลวงตามีคำว่าอัตโนมัตตินะเป็นกิริยา เป็นการหมุนไปของปัญญา

นี่ถ้าจิตมันละเอียด มันจะเข้าใจ มันจะรู้ของมันไป ถ้าจิตมันหยาบจะไม่รู้สิ่งใดเลย แล้วก็ตั้งประเด็นมาตอนนี้ไงว่า เด็กเกิดมาไม่มีสังโยชน์ เป็นความไร้เดียงสา เด็กนี้ไร้เดียงสาไม่มีสังโยชน์ มันแบบว่ากำปั้นทุบดินเลย เป็นไปไม่ได้ คนเกิดทั้งหมด แม้แต่พระอนาคายังไปเกิดบนพรหม พระอนาคายังเกิด แต่ไปเกิดบนพรหม ไม่มาเกิด

การเกิดเป็นสังโยชน์หมด เด็กเกิดมามีสังโยชน์ทั้งนั้น เพราะจิตมันเกิด ไม่มีทาง เขาบอกว่าเด็กมันไร้เดียงสาเด็กเกิดนี้ไม่มีสังโยชน์ มันสะอาดบริสุทธิ์ มันคิดแบบนี้ไง คิดแบบจิตหยาบๆ ใจ ถ้าอย่างนั้น เด็กเกิดมานะ ถ้าสตัพพีได้สตัพพีเลยนะ ไม่ต้องมาเป็นทุกข์ยากกับเรานะ

เขาคิดแบบวิทยาศาสตร์ไง ว่าเด็กเกิดมาแล้ว มันมีสภาพแวดล้อม เด็กจะดิจะชั่วก็เพราะการฝึกฝน การสะสมในทางโลก ถ้าเด็กมันเกิดมาขาวสะอาดแล้ว อันนี้มันก็ไปลงอันเดียวกันว่า เมื่อก่อนที่เถียงกันไงว่า จิตเดิมแท้เป็นพระอรหันต์ แล้วจิตเดิมแท้มันเกิดทำไมไ

เมื่อก่อนเถียงกันนะ ตอนเรามาบวชใหม่ๆ โอ๊ย เขาเถียงกันรุนแรงมากเลยว่า จิตใสสะอาด จิตสว่างไสวคือพระอรหันต์ แล้วอีกฝ่ายหนึ่งบอกว่าไม่ใช่ มันยังมาเกิด

อีก แล้วจิตพระอรหันต์มันเกิดได้อย่างไร จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วย
อุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

จิตเดิมแท้คือตัวปฏิสนธิจิต คือจิตตัวตั้ง ตัวปฏิสนธิใจ ตัวเริ่มต้น ตัวฐาน เวลา
ใครทำสมาธิเข้าไปเห็นไหม เข้าไปผ่องใส ผ่องใสเห็นไหม เข้าไปถึงตัวเดิมแท้ใจ จิต
ตัวตั้งต้น จิตตัวแรก จิตตัวปฏิสนธิ ที่นี้คำว่าจิตตัวแรกนี้มันก็ไม่มีอีก ไม่มีเพราะอะไร
เพราะมันมีเกิดตายเกิดตายมาในวัฏฏะ มาไม่มีต้นไม่มีปลายใช้ไหม

พอมาเกิดเป็นมนุษย์มีตัวต้นที่ไหน เพราะอดีตชาติละ แต่เอาตัวต้นเฉพาะใน
ปัจจุบันนี้ใจ เอามาเป็นตัวต้น ตัวตั้งฐาน เพราะตอนที่เราจะกระทำนี้ใจ เราจะเข้าไปหา
ตัวตนของเรา มันตัวต้นในปัจจุบันนี้ แต่มันได้จับสมมาแต่อดีตชาติมหาศาลแล้ว จิต
เดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองด้วยกิเลส จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้าม
พ้นด้วยกิเลส

อันนี้พอเรามาดูเห็น ประเด็นมาเมื่อวาน เขาบอกว่าตั้งมาแล้วว่า เด็กไม่มีสังโยชน์
แล้วเด็กมันไร้เดียงสา ไร้เดียงสาคือไม่มีสังโยชน์ ไร้เดียงสามันร้องไห้ มันจะเอาของ
มันไร้เดียงสา ไร้เดียงสาก็คือการไร้เดียงสาของเด็ก

แล้วบางคนนะ เราไปเจอในตำรา ที่เขียนๆ กันมา เมื่อก่อนจะบอกว่าแผนที่ผิดก็
ชี้ให้เราทำผิดนะ มีคนพูดมากเลยว่า ความไร้เดียงสาคือสะอาดบริสุทธิ์ มันไม่มีทาง
เขาตีกันว่าความไร้เดียงสานี้เหมือนพระอรหันต์ แล้วพระอรหันต์เกิดการไร้เดียงสาอย่าง
นั้น

เราเทศน์ไว้มีอยู่ เก่าๆ ไปเปิดได้ ธรรมะไม่ใช่ไร้เดียงสา พระอรหันต์ไม่ใช่ไร้
เดียงสาหรอก พระอรหันต์นี้รู้ตัวทั่วพร้อม รู้อยู่พร้อมเลย แล้วรู้ถึงการกระทำ รู้ถึงจิตที่
มันจะคิดอะไรออกไป แล้วรู้พร้อมหมด แล้วยับยั้งได้ด้วยเห็นไหม ไม่เบียดเบียนตน
และไม่เบียดเบียนผู้อื่นใจ คือตนไม่เบียดเบียน ตัวจิตไม่เสวยอารมณ์ใช้ไหม

คุณ หลวงตาบอกว่า ธรรมชาติคือตัวนิพพาน คือธรรมชาติ มันเทศน์ไม่ได้ มัน
ทำอะไรไม่ได้ทั้งสิ้น เวลามันจะใช้งานใช้ประโยชน์ของมัน มันเสวยอารมณ์ มันเสวย
อารมณ์เห็นไหม คุณ ภารา หเว ปัญจักขันธา ธาตุ ๔ และขันธ ๕ เป็นเศษส่วน เป็น

ภาระ เป็นเศษที่ทิ้งแล้ว จิตมันพ้นออกไปแล้ว แต่อาศัยร่างกายนี้อยู่ สอุปาทิเสสนิพพาน มันไม่ใช่การไร้เดียงสาหรอก มันรู้ตัวทั่วพร้อม มันฉลาด โศตรฉลาดเลย โศตรฉลาดตรงไหน โศตรฉลาดตรงที่มันรู้จักตัวมันเองก่อน ไม่ใช่ฉลาดกับคนอื่นนะ ไม่ใช่ฉลาดกับทางธุรกิจ ไม่ใช่ฉลาดกับการบริหารจัดการ ไม่ใช่ฉลาดทางโลก ไม่ใช่ฉลาดอะไรเลย มันฉลาดในตัวมันเอง มันฉลาดที่มันรู้จักตัวมันเอง มันฉลาดเท่าทันตัวมันเอง แต่พวกเราโง่กับตัวเอง แต่ฉลาดกับคนอื่นหมดเลย

นี่โศตรฉลาด ไม่ใช่โศตรฉลาดแบบทางโลกนะ โศตรฉลาดในตัวมันเอง มันโศตรฉลาดที่มันรู้ตัวมัน มันเข้าใจในตัวมัน มันไม่หาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัวมัน มันสุขมันสบายของมัน มันโศตรฉลาดเลย ไม่ใช่ไร้เดียงสา แต่เราโง่ เวลาเข้าไปตีความกันว่า พระอรหันต์ไร้เดียงสา เราจะให้พระอรหันต์เหมือนเด็กโง่ เขาว่าเด็กไร้เดียงสา เขาว่าพระอรหันต์ก็ไร้เดียงสา

เราเคยอ่านเจอบ่อย มีพระพุทธรูปอย่างนี้กันเยอะ แต่ก็ถือว่ามันเป็นความผิดพลาด มันเป็นความไม่เข้าใจของพระองค์นั้น แล้วพระองค์นั้นจะเทศนาว่าการออกไป มันก็เรื่องของพระองค์นั้น ทีนี้เมื่อวานนี้ก็มาเขาบอกว่าเอาอีกแล้ว มาออกในเว็บไซค์อีกแล้วว่า เด็กเกิดใหม่ไม่มีสังโยชน์

เราถึงว่านี่มันหยาบมาก ถ้ามันได้ปฏิบัติชะง่อนหนึ่ง มันมีความเข้าใจชะง่อนหนึ่ง มันสะอาดบริสุทธิ์ขนาดไหน มันจะไร้เดียงสาขนาดไหน ใสนี้มันเป็นผล มันเป็นวิบาก มันเป็นผลของการเกิด ปฏิสนธิจิตมันเกิดในใสนั้น ตัวสังโยชน์มันพามาเกิด มันมีแรงขับ

ในเมื่อมันเกิดมาแล้ว มันจะไม่มีสังโยชน์ไฉน ถ้ามันไม่มีสังโยชน์มันก็จะไม่มาเกิด คือไม่มี มันไม่มีการมาเกิด ไม่มีสังโยชน์ นี่ไง คำว่าสังโยชน์ สังโยชน์ เวลาพูดชำระกิเลส จะฆ่ากิเลสกัน แล้วฆ่าตรงไหน กิเลสอยู่ที่ไหน ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นกิเลสใช่ไหม แล้วสังโยชน์มันคืออะไร แล้วสังโยชน์มันอยู่ที่ไหน หาสังโยชน์ไม่เจอ ไม่รู้ว่าสังโยชน์เป็นอย่างไรด้วยนะ

เราถามเลย เวลามาศูตถึงธรรมะ โอ๊ย เป็นพระอรหันต์ทั้งนั้นเลยเอ่อ ถามไปถามมา มันก็แฉกันไปแฉกันมา แบบว่าเขาก็เอาสี่ข้างเข้าดู ก็ถามตรงๆ เลยแล้วละ

สังโยชน์ยังงั ไอ้ สังโยชน์เป็นเรื่องใหญ่ มันจะได้ยังไง พระอรหันต์นะ พระอรหันต์บอกว่าสังโยชน์เป็นเรื่องใหญ่ เวร

พระโศดบันก็สังโยชน์ขาดไป ๓ ตัวแล้ว พระสัททาก็ถามราคะปฏิฆะอ่อนไป พระอนาคาสังโยชน์ ๕ ตัวขาดไป พระอนาคาดิสังโยชน์เบื้องต้น รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา รูปราคะ อรูปราคะ ก็คือ รูปฉน อรูปฉน มานะ อุทธัจจะคือความเพลินในตัวมันเอง อวิชชาคือความไม่รู้ ไม่รู้ในอะไร ไม่ใช่ไม่รู้ รู้คด โกงเขาหมด รู้หมด รู้ส่งออกหมดเลย แต่ตัวมันเองไม่รู้จักตัวมันเอง ไม่เคยเห็นตัวมันเอง ถ้าสังโยชน์ไม่มี มันจะเอาอะไรมาเกิด มันเกิดไม่ได้

ทีนี้ถ้าบอกว่า เขายังมาเกิดอยู่ เพราะเขายังไม่สิ้นเป็นพระอรหันต์ สังโยชน์เขาไม่มี ถ้าเป็นพระโศดบัน พระโศดบันเกิดอีก ๗ ชาติ อ้าว พระโศดบันก็มาเกิดอีก โศดบันสังโยชน์ขาดไป ๓ ตัว แล้วสังโยชน์ยังอยู่อีก ๗ ตัว ไม่มีสังโยชน์ตรงไหน

แม้แต่พรหมเห็นไหม อนาคามันยังมีสังโยชน์ อนาคาก็รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา พระอนาคาไม่เห็นตรงนี้นะ พระอนาคาไม่เห็นรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา รูปราคะ อรูปราคะ ก็ความว่างง รูปฉน อรูปฉน ในจิตง

มานะคือมันรู้จักตัวเอง สำคัญตนอยู่ตลอดไป หงิมๆ หงิมๆ ต้มๆ ละ แต่ในหัวใจนี้แหม ภูแนกว่ามึง ภูใหญ่กว่ามึง แต่ต้มๆ นะ ข้างนอกต้มๆ นะ แต่ข้างในนี้มันขี้เขานะ นี่มานะ มานะในตัวมันเอง มันโง่กว่าตัวเองเห็นไหม ที่ว่าโคตรฉลาดมันฉลาดกับตัวเอง นี่มันโง่กว่าตัวเองง มารยาทสังคม ไอ้โฮ แซ่ม้าร้อย เรียบร้อย แต่ในใจละ

มานะ อุทธัจจะ อุทธัจจะ คือความพลังงานในตัวมันนั่นละคืออุทธัจจะ ขยับเป็นอุทธัจจะทันทีเลย พลังงานในตัวจิตนั่นละคืออุทธัจจะ อวิชชา อวิชชามันไม่รู้ตัวมัน มันละเอียดยมาก ถ้ามันทำลายตัวนี้หมดแล้ว มันก็จบ สังโยชน์ขาดหมด

สังโยชน์ขาด ขาดอย่างไร ถึงพูดไว้เห็นไหมว่า การฆ่าอวิชชา การฆ่ากิเลส มันจะพลิกศพมันเลยนะ ถ้าเป็นโศดบันนะ ก็พลิกศพของสักายทิฐิเลย สัททาคามี กามราคะปฏิฆะอ่อนลงพลิกศพมันเลย คำว่าพลิกศพคือ ขณภูตัง ญาณทัสสนัง ขณภู

ตั้ง รู้ตัวเองรู้ว่ากิเลสขาด เห็นไหมกิเลสมันขาดไป เวลาปัจจัยอาการมันเกิดขึ้น เวลาพิจารณาไป ต่อสู้กันมันขาด แล้วขาดไปแล้ว ยถาภูตัง เกิดญาณทัสสนะ รู้ว่าเป็น โสคาบัน รู้ว่าเป็นสกิทา รู้ว่าเป็นพระอนาคา รู้ว่าสิ้นกิเลส มันมันคงของมันขนาดนั้น

แต่ไปดูในหนังสือเขาเห็นไหม พระโสคาบัน เกิดทัสสนะ ทัสสนะคือ ทิฏฐิ ทิฏฐิคือความเห็น เห็นว่าสักแต่ว่า เวรกรรม.. เวร.. มันหยาบเกินไป ตอนที่เขาให้คำ ของพระโสคาบันไง ว่าโสคาบันของเขาเกิดทัสสนะ เขาตีว่าทัสสนะคือความเห็นนะ เขาไม่เข้าใจถึงญาณทัสสนะ

เขาเข้าใจว่าทัสสนะ แต่ญาณหยั่งรู้ ญาณที่ไปเกิดจากความรู้สึกรู้ เกิดจากจิต เพราะเขาไม่เคยเห็นจิตใจ พวกนี้ไม่เคยเห็นจิต ไม่รู้จักจิต ไม่รู้จักสมาธิ ไม่รู้จักจิต แต่ คุณะ คุณที่ความคิด ความคิดเกิดดับ แต่เขาไม่รู้จักจิต ไม่รู้จักการเกิดญาณ จิตคือ ความรู้สึก ญาณหยั่งรู้ ความรู้สึก ความรับรู้ ความสงบร่มเย็น นี่คือการเกิดญาณทัสสนะ

แต่เขาไม่รู้จักญาณทัสสนะ พอบอกว่าทัสสนะคือทิฏฐิ ทิฏฐิคือทัสสนะ ทิฏฐิ คือความเห็น พูดยี่ต้องปิดไม้คักก่อน โอ๊ย อ่านแล้วมัน อื้อฮือ อื้อฮือ เลยนะ มันพูด อย่างนี้กันได้อย่างไร นี่ไง หลวงตาเคยสอนไว้ ผู้รู้ในโลกนี้มี เราจะทำสิ่งใดไป คนรู้มี นะ ถ้าคนรู้มี เราทำอะไรไป เขาจะรู้ มันน่าอายเขา แต่โดยทั่วไป มันก็ตามกันไปตาม กระแสกัน

ถ้าไปถึงคนรู้ คนรู้ออกมานี่เราจะเสียหายมากมาย แต่เขาบอกว่าเด็กมันไม่มี สังโยชน์ ไม่ได้ แต่เขาคิดแบบวิทยาศาสตร์ คำว่าไม่มีสังโยชน์ คือว่ามันเกิดมามันไร้ เติงสา เขาคิดว่าไร้เติงสา เขาคิดเหมือนกับเชื้อโรค สายตามองไม่เห็นนี่สะอาด บริสุทธินะ มันยังไม่เอาเข้ากล้องจุลทรรศน์ มันยังไม่เพาะเชื้อ มันจึงไม่เห็น ไม่เห็นว่า เชื้อโรคในตัวมันมี นี่ก็เห็นว่าไร้เติงสาไร ไร้เติงสาก็คือมันไม่มีกิเลสไร ถึงบอกว่า เด็กไม่มีสังโยชน์

นี่ไง มันจะไปใหญ่แล้ว พุดออกมาว่าเด็กนี้ไม่มีสังโยชน์ โอ้ ไม่มีสังโยชน์มัน จะเกิดมาได้อย่างไร เพราะมันหยาบไง แต่ถ้ามันละเอียด ปฏิสนธิจิต ถ้าจิตเวลามัน แก้วไขของมัน โสคาบันมันแก้วไปเปาะหนึ่ง สกิทาแก้วไปเปาะหนึ่ง อนาคามันตัดเปลือก ออกหมดเลย เหมือนจิตเดิมแท้ มันเหลือแต่จิตใสๆ แล้ว มันไร้เติงสายิ่งกว่านี้อีก

แล้วสิ่งที่จะเขาจะไปจับมัน อะไรจะไปจับมันได้ พอจับมันได้เห็นไหม นี่ต้อง
 อรหัตตมรรค พอจับมันได้แล้วคลี่คลายมัน พอคลี่คลายมันถึงที่สุด อย่างที่ว่า รูปราคะ
 อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ขยับนี้ พลังงานนี้ถ้าขยับเป็นอุทธัจจะ ขยับไม่ได้

อย่างเช่น ตั้งแต่โศคาบัน สกิทา อนาคา ๒ มือจับกันเห็นไหม มันจับกัน
 ระหว่างขันธกับจิต ระหว่างความคิดปัญญา ปัญญาญาณ เห็นไหม ปัญญาที่มันเกิดขึ้น
 วิปัสสนา มันเกิดจากจิตที่เป็นสมาธิ มันก็เกิดเป็นปัญญาญาณ แต่ถ้ามันไม่มีสมาธิ มัน
 ไม่เป็น ๒ มือเห็นไหม มันเป็นมือเดียว

เวลาถ้าไม่มีสมาธิปั๊บ ความคิดกับพลังงานมันก็อันเดียวกันเห็นไหม พออัน
 เดียวกันมันก็เป็นโลกใจ โลกคืออะไร โลกคือจิตที่เป็นอวิชชา จิตที่เป็นอวิชชามันคิด
 ไป ทั้งๆ ที่คิดธรรมะนี่แหละ โอ้ คิดธรรมะนะ สมุจเฉทปหานนะ ขาดหมดเลยนะ แต่
 มันคิดโดยตัวตน คิดโดยเรา

แต่ถ้ามีสมาธิมันแยกแล้ว สมาธิไม่ใช่ขันธ สมาธิคือจิต จิตไม่ใช่ขันธ พอมัน
 แยกออกมา พลังงานมันจะเกิดตัวนี้ พอเกิดตัวนี้เวลาปัญญามันเกิด เราจะบอกว่าปัญญา
 ที่เกิดขึ้นมาในวิปัสสนา โลกุตตรปัญญาก็คือสังขาร ความคิดนี้แหละ สังขารความคิด
 แต่เพราะมันมีสมาธิ มันแยกออกมาระหว่างความคิดกับจิต พอจิตมันมีสมาธิขึ้นมา
 ปัญญามันเกิด พอปัญญามันเกิด กิเลสมันอยู่ที่ไหน กิเลสมันอยู่ที่จิต ปัญญามันเกิดที่นี้
 เห็นไหม มันไม่ใช่ปัญญาโลก โลภียปัญญา ปัญญาวิชาชีพมันจะออกไป ทางกฎหมาย
 ทางการแพทย์ ทางการวิชาการต่างๆ เห็นไหม ออกไปเป็นวิชาชีพ

แต่ถ้าเป็นปัญญาที่เกิดขึ้น ปัญญากับจิตเห็นไหม จิตเป็นสมาธิแล้วเกิดปัญญา
 ปัญหานี้เข้าไปไหน เข้าไปชำระล้างจิตเห็นไหม นี่ไง ผลของการกระทบ สิ่งที่เป็น
 ปัญญา ตั้งแต่โศคาบัน สกิทา อนาคา เกิดจากปัญญาที่เกิดขึ้นจากจิตเห็นไหม มันจะ
 เข้าไปชำระล้างจิต ทวนกระแสเข้าไปชำระล้างจิต มันเข้าชำระล้างจิต เป็นโศคาบัน
 เป็นสกิทา เป็นอนาคา พอถึงที่สุด พอถึงที่สุด จิตเดิมแท้ จิตที่ไม่มีสังโยชน์ นี่ตัวจิต
 รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ตัวอวิชชา ปัจจยาการ ที่ว่าตัวจิตเป็นปัจ
 จยาการ คำว่าปัจจยาการคือมันไม่ใช่ขันธ ๕

ขั้น ๕ เห็นไหม รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันแยกกัน รูปคือรูป อันหนึ่ง คือภูเขาหนึ่ง เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันแยกกันเป็น ๕ กอง มันแยกกันเด็ดขาดไป มันแยกกันไปเด็ดขาด เหมือน ๕ บัญชี แยกบัญชีกันเลย บัญชีไม่เกี่ยวกับ

แต่พอทำลายหมดแล้ว รวมบัญชีเหลือบัญชีเดียว ทีนี้เหลือบัญชีเดียวนี้ แล้วบัญชีนี้จะใช้อย่างไร ปฏิสนธิจิตเห็นไหม ถึงบอกว่ามันเกิดพลังงานของมันเห็นไหม อวิชชา ปิณญา สังขาร สังขาร... นี่คือการที่ปิณญา หรือว่าปิณญาการของมัน เพราะมันไม่แยกเป็นส่วนแล้ว มันไม่แยกเป็นกอง มันจะเป็นตัวของมันเอง

พอเป็นตัวของมันเองเห็นไหม แล้วตัวมันเอง ปัญญาที่มันใช้ ถึงบอกว่า โสคาบัน สกิทา อนาคา โอโห ปัญญาละเอียด มรรคละเอียด โอโหละเอียดอย่างนั้น มันยังเป็นปัญญาที่รับรู้ ปัญญาที่กระทบกัน ระหว่างจิตกับขั้น จิตกับปัญญากระทบกัน นี่อนาคามรรค

เวลาอัตโนมัตถิขึ้นมา มันเป็นตัวของมันเอง มันเป็นตัวจิต ตัวจิตมันตัวเดียวกัน รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา แล้วมันจะย่อยสลาย มันจะเข้าไปทำลาย ตัวมันเองอย่างไร ตัวมันเองทำลายตัวมันเอง หลวงตาบอกว่าน้ำซบ น้ำซึม นะ เวลามันละเอียดเข้าไป จิตมันละเอียดมาก แล้วตัวจิตมันจะทำลายตัวมันเอง

นี่ไง พอมันทำลายตัวมันเองเห็นไหม ถ้าอรหัตตมรรคมันจะทำลายตัวมันเอง หลวงตาใช้คำว่าจิตจะเป็นมรรยัสถ์ ความว่าจิตเป็นมรรยัสถ์ มันจะเป็นตัวของมันเอง ล้วนๆ แล้วมันทำงานระหว่างบนความมรรยัสถ์นั้น แล้วกลืนตัวลงไป ในตัวมันทั้งนั้น คืบลงไปเห็นไหม ในตัวของมันเอง มันทำลายเห็นไหม พระอรหันต์ถึงไม่มีจิต ไม่มีภพ ไม่มีอะไรเลย

หลวงปู่ดูลย์ถึงบอกไป ทุกอย่างมีมาเรื่อยๆ จนไม่เหลืออะไรสักอย่าง ท่านพูดกับเราเรื่อยๆ จนไม่เหลืออะไรสักอย่าง เขายังบอกว่าหลวงปู่ดูลย์พูดผิด ไม่เหลืออะไรสักอย่าง คำว่าไม่เหลืออะไรสักอย่าง คือว่ามันรวมตัวเห็นไหม พอมันรวมตัวถึงตัวจิต แล้วมันทำลายตัวมันแล้ว ไม่เหลืออะไรสักอย่าง นิพพานถึงไม่มีอะไรเลย

เฮ้อ! แล้วจะพูดกันยังไง ถ้าไม่มีอะไรเลย พอไม่มีอะไรเลยก็บอกว่าหลวงปู่ดูลย์พูดผิด ความจริงท่านจะคิดว่า จิตมันทั้งชั้นธมา พอทั้งชั้นธมาเป็นตัวจิต ตัวจิตคือตัวนิพพานไง มันหายาบกันไป คือเราจะบอกว่าโลกมันจินตนาการได้แค่นี้ มันจินตนาการในสิ่งที่มันจินตนาการได้ไง

แต่ธรรมชาติเห็นโลก ธรรมชาติเห็นธรรมชาติ มันจินตนาการไม่เป็นไง พอมันจินตนาการไม่เป็น มันจินตนาการไม่ได้ มันก็บอกหลวงปู่ดูลย์พูดผิด แล้วทีนี้ก็บอกว่าพอมันจินตนาการ จินตนาการแบบวิทยาศาสตร์เห็นไหม เด็กไม่มีสังโยชน์ เด็กเกิดมาแล้วก็เพราะว่าสภาวะแวดล้อม เพราะว่าครอบครัว คิดแบบจิตวิทยาไป

จิตวิทยาเด็กก็ว่าอย่างนั้น เด็กจะดีจะชั่วก็เพราะสังคม สภาวะแวดล้อม ในพระไตรปิฎกมีเยอะนะ เราไม่ได้ค้านตรงนี้นะ เราไม่ได้ค้านว่าสภาวะแวดล้อมหรือสิ่งต่างๆ ไม่มีผลกระทบ มันก็มี แต่ผลกระทบนี้มันอยู่ข้างนอก ที่วิทยาศาสตร์พิสูจน์กันในพระไตรปิฎกนะ ในสังคมใจ เด็กเกิดมาตั้งแต่ตัวได้ในสังคมนั้น แล้วทำตัวเองเป็นคนดี แล้วออกมาเป็นพระอรหันต์ ก็มี ในสังคมใจนะ

ในพระไตรปิฎกนี้มีตัวอย่างมากมาย นกนะ มีนกแขกเต้าอยู่คู่หนึ่ง ตัวหนึ่งพลัดพรากจากกัน ตัวหนึ่งไปอยู่กับผู้ดี ไปอยู่กับพวกบัณฑิต จะเป็นนกนิสสัยที่ดี ตัวหนึ่งไปอยู่กับไอ้ไม่ดี ไปอยู่กับโจร มันเป็นการสื่อสารของโจรเลย นี่เขาบอกว่าสภาวะแวดล้อมทำให้มันเป็นไปได้ ทั้งที่นก ๒ ตัวนี้เป็นพี่น้องกัน ตัวหนึ่งไปอยู่กับสังคมที่เลวก็นิสัยเลวไป ตัวหนึ่งอยู่ในสังคมที่ดีก็ดีไป นี่ในพระไตรปิฎกก็มี

ในพระไตรปิฎกก็บอกว่า ขนาดในสังคมใจมันก็มีคนดีได้ เหมือนกับว่าสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี สังเกตได้ไหมว่า โทษนะ ไม่ได้ดูถูก นี่พูดถึงเปรียบเทียบ อย่างเช่นในสลัม สังคมมันบีบบังคับกับเด็กมากมาย แต่เด็กในสลัมเป็นด็อกเตอร์ เป็นศาสตราจารย์ก็เยอะแยะ แล้วทำไมเขาทำตัวเขาดีได้ล่ะ

ใช้สภาพแวดล้อมมีส่วน มีส่วนบ้าง แต่ถ้าจิตนี้มันสร้างบารมีมา มันได้สร้างบุญกุศลของมันมา แต่มันก็สร้างกรรมมาด้วย มันถึงไปเกิดในสภาพแวดล้อมอย่างนั้น แต่มันก็มีบุญของมัน มันก็จะเอาตัวของมันไปในทางที่ดีได้ นี่เฉพาะคุณธรรมในดวงจิต คุณธรรมของจิตดวงนั้น บุญอำนาจวาสนาของจิตดวงนั้น นี่ก็ประเด็นหนึ่ง

อีกประเด็นหนึ่งเห็นไหม จากสภาพแวดล้อมก็มีส่วนเหมือนกัน แต่ไม่ใช่ สภาพแวดล้อมนั้นเป็นอย่างนั้น แล้วเด็กมันจะเสียหายไปหมด ไม่ใช่ เพราะเด็กมันอยู่ที่พื้นฐานของจิต ที่มันสร้างคุณงามความดีมามากน้อยแค่ไหน ฉะนั้นสิ่งที่เกิดมามันเกิดไปโดยสภาวะเวร สภาวะกรรม เป็นผลของวิญญะ

วิญญะพลัดพรากให้เราเกิดไปเป็นอย่างนั้น ทีนี้เวรกรรมที่สร้างมามันเป็นอย่างนั้น เราจะไปเดือดร้อน เราจะไปตีโพยตีพายได้อย่างไร เพราะอะไร กรรมเป็นเผ่าพันธุ์นะ กรรมพันธุ์ กรรมปฏิสนธิ กรรมเป็นแดนเกิด กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกันมาเอง ทั้งนั้นเลย สิ่งที่มาเกิด มาตกที่ไหน เพราะกรรมเราทำมาทั้งนั้นเลย พอกรรมมันพาเรา มาเกิดแล้ว ในปัจจุบัน เราจะมีวิฤติภาวะ เราจะมีอุดมการณ์แค่ไหน ที่เราจะพาชีวิตเรา รอดพ้นมันไป

ดูสิ ตอนนี้ ชีวิตปัจจุบัน สิ่งเรา เห็นไหม ดีกับชั่วมันก็เร้าทั้งนั้นละ สังคมที่เขาเอารัดเอาเปรียบ เขาก็มาชักชวนเราไปเป็นเพื่อน สังคมที่เขาทำคุณงามความดีกัน เขาก็มาพยายามจะดึงเราขึ้น เอ้า แล้วเราจะไปไหนละ เห็นไหม สิ่งเร้ามันมี ในเมื่อเราเอง เราก็สร้างกรรมมาอย่างนี้

ในเมื่อมันเกิดมาอย่างนี้ สิ่งเร้าจากข้างนอกมันก็มี สิ่งเร้าจากในใจเราก็มีว่า เราจะทำอย่างไร เราจะมีอุดมการณ์ เราจะมีอุดมคติอย่างนี้ไหม เราจะฝืนตรงนี้ได้ไหม แล้วฝืนไหวไหม เราไม่ใช่พูด ไม่ใช่อวดตัวนะ อย่างสังคมนี้เราพูดให้โยมฟังทำไมเราพูดได้ แล้วคิดได้ไหมว่าเรา จะเข้าใจว่าสังคม เขาจะดึงกันอย่างไรไป

แล้วถ้าเราทำตัวเราจะเป็นอ้อ เรายังมีความสุขนะ เราไม่ต้องทำอะไรเลยนะ เราไหลไปตามลม เราไม่ไปขวางใครมันก็จบไป แล้วเรายืนอยู่ทำไม เรายืนขวางลมขวางกระแสน้ำอยู่ทำไม เราจะบอกว่าสิ่งเร้าจากข้างในมันก็มี สิ่งเร้าจากข้างนอกก็มี แต่ในเมื่อเป็นอุดมคติ ทีนี้ประสาเรา ชีวิตของเรา เราจะเอาอย่างไร เราจะเอาอย่างไร เราจะเอาตัวเรารอดไหม

ถ้าเอาตัวเรารอด มันต้องตัวรอดด้วยวิธีนี้ สิ่งเร้าอันนั้นมันสร้างกรรม หลวงตาพูดบ่อย ออกมาช่วยโลก ท่านบอกว่าเลยว่า ถ้าไม่ใช่สาขานุญสาขกรรมมาด้วยกัน จะไม่

เชื่อกัน ไม่รวมมือกันหรอก หลวงตาออกมาทำโครงการช่วยชาติ สิ่งที่เขาฟ้องร้อง เขาฟ้องเรียนเข้าไปถึงเถรสมาคมนะ

ใหม่ๆ บอกว่าหลวงตา ออกมาเรียไรผิดกฎหมาย ไม่ได้ขออนุญาต ธรรมดามันต้องขออนุญาตนะ แต่หลวงตาไม่ได้ขอ หลวงตาทำเลย เขาฟ้องเรียนกัน ทำแบบหลวงตานี้ มันก็มีคนเข้ามาพยายามจะทำลายมหาศาลเลย แต่ท่านก็ทำของท่านมา เราจะบอกเห็นไหม ถ้าเราอยู่ตรงกลางก็จะมีคนชักนำไปว่า โง่ หาเงินมาแล้วไม่รู้จักใช้ประโยชน์ เอาไปใช้ให้คนอื่น โง่มากๆ เราจะเชื่อใคร

แต่หลวงตาบอกว่า เอาเงินมาๆ ไม่มีปิดประตูเลย ใครมีทองคำก็ปลดให้หมดเลย เอามาเพื่อประโยชน์กับสังคม เพื่อประโยชน์กับโลก เอาไว้ที่ตัวเองประโยชน์ของตัวเองไม่มีผลมาก มีผลมากต่อเมื่อผลนี้เราเอาไปใช้เพื่อประโยชน์กับส่วนรวม แล้วใช้ประโยชน์กับส่วนรวมนั้นมันเป็นเศษเดน เศษเดนเพราะมันเป็นวัตถุ มันเป็นของที่ ที่วัตถุที่จะแสวงหามาเจอจางกันได้ แต่คุณงามความดีของใจ ใจที่เสียสละ ใจที่มีวุฒิภาวะ ใจที่มันเข้มแข็งขึ้นมา อันนั้นมันเป็นประโยชน์ตรงนั้น เวลาคนที่ฉลาด มันก็เป็นสิ่งเร้าใจ สิ่งเร้าจากภายนอก สิ่งเร้าจากภายใน เรามีจุดยืนมากน้อยขนาดไหน

ฉะนั้นจะบอกว่าเด็กเกิดมามีสังโยชน์ สังโยชน์เพราะการเกิด ไม่ใช่สังโยชน์เพราะไร่เดียวสาดตอนเป็นเด็กนี้ เพราะเวลาเขาพูดกัน เขาพูดถึงวิบาก พูดถึงผล เขาไม่พูดถึงที่มา ไม่พูดถึงเหตุ ถึงปัจจัย มันต้องมีเหตุมีปัจจัยมันถึงเกิดมีสิ่งมีชีวิต แล้วบอกว่าสิ่งมีชีวิตนี้ไร่เดียวสาด ไม่มีสังโยชน์ มันเป็นไปได้อย่างไร อันนี้เป็นผลแล้วนะ

มนุษย์เกิดจากกาม กามคุณ ๕ โลกเขาอยู่ด้วยกามคุณ ๕ มันทำให้เผ่าพันธุ์มนุษย์ไม่สูญสิ้นไป แต่เราเกิดจากกามาแล้ว เราเอากามาสร้างคุณงามความดีต่างหาก แล้วเกิดเหตุเกิดจากอะไร มนุษย์เกิดจากกาม แต่กามอันนี้มันเป็นกามของโลก เพื่ออะไร เพื่อมนุษย์ มันเป็นวัตถุใจ

แต่ไ้กรรมที่มันมาเกิดในขณะที่เกิดการปฏิสนธิจิตนั้นละ เห็นไหมอันนั้นเป็นเรา สิ่งที่เป็นเรา ถ้าไม่มีปฏิสนธิจิตก็เกิดไม่ได้ เราพูดบ่อยกว่ามนุษย์เกิดมาจากไข่ไข่ของแม่ แล้วเวลาประจำเดือนที่ขับทิ้งไป มันไม่เห็นเกิดเป็นคน เอ้า ไข่มันทำไมไม่

เกิดเป็นคน เพราะไม่มีปฏิสนธิจิตใจ เพราะไม่มีปฏิสนธิจิตไปปฏิสนธิจิตไปในใจนั้น
ใจ มันก็เกิดเป็นคนไม่ได้

เวลาเกิดเป็นคน มันต้องมีปฏิสนธิจิตอันนั้น แล้วปฏิสนธิจิตนั้นมันมีสังโยชน์
มันมีกรรมของมัน มันถึงมาปฏิสนธิไซ้ใหม่ ปฏิสนธิมันก็จบที่ตรงนั้นแล้ว แล้วมันเกิด
มาจะไม่มีสังโยชน์ได้อย่างไร ก็มันมีสังโยชน์ตั้งแต่ปฏิสนธิจน สักโยชน์มันมีตั้งแต่
ปฏิสนธิเกิดในใจโน้น แล้วมาเป็นเด็กไร้เดียงสาจะไม่มีสังโยชน์ได้อย่างไร

นี่เขาพูดของเขาไป พูดออกไปโดยวิทยาศาสตร์ใจ แต่เขาไม่ได้พูดด้วยญาณ
ด้วยความรู้จากภายใน ถ้าด้วยญาณด้วยความรู้จากภายใน มันเป็นอย่างนี้อยู่แล้ว มัน
เป็นธรรมชาติอย่างนี้อยู่แล้ว แต่เพราะความไม่เห็นความไม่เข้าใจของเขา แล้วความไม่
เข้าใจของเขามันก็เป็นโทษของเขา อันนี้มันเสียอย่างเดียวกันเท่านั้น เขาบอกว่าประเด็นนี้
มาจากเมื่อวาน

เมื่อวานเขามอบอกอย่างนี้ เราบอก เอ่อ เดี่ยวพรุ่งนี้มีประเด็นแล้ว เพราะ
ความคิดอย่างนี้ มันไม่ใช่ความคิดตั้งแต่ตอนนี้ หรือว่าเอาตอนนี้เป็นประเด็นเพื่อจะ
เบี่ยงเบนนะ มันมีอย่างนี้มานาน เพราะเราเห็นหนังสือมาหลายเล่ม มีพระหลายองค์
มากเขียนอย่างนี้

มันก็เหมือน ในวงการพระ เวลาไปส่งบุญชีกกลางปีเขาจะถามว่า ในวัดหนึ่ง มี
พระนี้มีกี่พรรษาเท่าไร พรรษาต่างๆ ไปนี้มันมีมาก พอว่า ๕ พรรษาขึ้นไป ๕
พรรษามีกี่องค์ ๑๐ พรรษามีกี่องค์ ๒๐ พรรษามีกี่องค์

นี่ไง เวลาเราจะบอกว่า เวลาพระบวชใหม่ มันก็เหมือนกับผู้ปฏิบัติใหม่ ผู้
ปฏิบัติใหม่ก็ไปรู้อะไรใหม่ๆ ไซ้ใหม่ พอทุกอย่างเป็นเรื่องใหม่ๆ มันก็เหมือนกับสามล้อ
ถูกหอย เห็นอะไรเข้าไปก็ตื่นเต้น พอตื่นเต้นก็ว่าสิ่งนั้นเป็นความถูกต้อง แต่พอพรรษา
มากขึ้น ประสบการณ์มากขึ้น อ้าว ไอ้ที่เห็นมามันผิดนะโว้ย

นี่มันถึงมีครูบาอาจารย์ใจ มรรคหยาบผ่านมรรคละเอียด ความเห็นใหม่ๆ กว้างกัน
ไป เพราะไอ้เรื่องอย่างนี้ไม่ใช่ว่าเป็นประเด็นครั้งแรกนะ ที่ว่าเด็กไร้เดียงสาที่ไม่มี
สังโยชน์ เป็นพระอรหันต์ มีคนคิดมานานแล้ว มีคนคิดมาเยอะ แล้วก็เถียงกันมานาน

แล้ว อันนี้รอบใหม่มาอีกแล้ว มันเป็นเรื่องที่แบบว่าหายากมาก มันไม่ใช่เกิดครั้งแรก หรือ

เห็นไหม ที่ข้างนอกเขาบอกว่า เราออกมาโต้แย้งเขาทำไมอะไร ประสาเราเขา เรียกวินัย พระตำรวจ เขาต้องคอยดูแลพระที่ผิดพลาด ตำรวจจะจับไง คือตำรวจพระจะ เอาพระไปสอบสวน กรณีนี้ก็เหมือนกัน ที่มันเกิดขึ้นบ่อยๆ มันไม่มีผู้ดูแล พอไม่มีดูแล มันก็เกิดซ้ำเกิดซาก

ฉะนั้นกรณีนี้ที่ว่าเราออกเว็บไซต์ทำไม เราอยากดัง ไม่ใช่หรือหрок มันเหมือนกับ โยมลูกศิษย์เรานี่ เขาบอกว่า หลวงพ่อ ในเว็บไซต์ต่างๆ ไป มันก็เอาธรรมะเราไปออก กันทั้งนั้นละ ฉะนั้นเราต้องมีเว็บไซต์อันหนึ่ง ให้เป็นความจริงไว้อันหนึ่ง

ฉะนั้นเว็บไซต์ของเรา ที่เราออกไปนี้ มันเหมือนกับว่าเรามีความจริงไว้อันหนึ่ง แล้วที่นี้มันก็อยู่ที่สังคมแล้ว สังคมว่าพอมันมีสิ่งเปรียบเทียบ ใจคือเราฟังข่าวสารรอบ ด้าน เราไม่ได้ฟังข่าวสารทางใดทางหนึ่งใช่ไหม อย่างที่ว่า เด็กนี้ไร้เดียงสาไม่มี สังโยชน์ เขาก็พูดกันไป แต่มันก็มีอันหนึ่งที่เรารู้ได้ เป็นสิ่งเปรียบเทียบ ใครจะมี ปัญญาหรือไม่มีปัญญามันเรื่องของเขา จะได้มาตรวจสอบ เปรียบเทียบว่าอะไรผิดอะไร ถูก

ถ้าพูดถึงว่าอยากดังอยากใหญ่ นะ เราก็รู้ เราก็พูดอะไรได้ทั้งนั้นละ ก็ว่าเราจะ ทำการเผยแพร่ทางแนวรุก คือว่ามีการประชาสัมพันธ์ มีการเผยแพร่ แต่เราไม่เคยไป ไหนเลยเห็นไหม เราไม่ได้ขยับไปไหนเลย ไม่เคยก้าวออกไปจากวัดเลย ใครจะเอา อะไรมาแจก เราก็ไม่ให้ ไม่ให้ ไม่ให้ ไม่ให้ทำ ไม่ให้ทำทั้งนั้นเลย

แล้วบอกว่าอยากดัง เพียงแต่ที่ทำได้ถ้ามันไม่ทำ มันก็แบบว่าไม่รับผิดชอบ เหมือนกับมันทอดธุระกันไป แต่มันก็ทำตามนั้น แต่จะบอกว่าจะไปรุกคนโน้นไปรุก คนนี้ ไม่มีหรือ เพราะอะไรรู้ไหม เพราะเรื่องมันเคยเกิดขึ้นก่อนที่เขาจะเกิดกันนี้มา หลายร้อยเท่าแล้ว ตั้งแต่สมัยพุทธกาลโน้น

แล้วพอเราตายไปหมดแล้วนะ มันก็จะมีเรื่องอย่างนี้ไปอีก มันจะมีมนุษย์แปลก ๆ อย่างนี้ออกมาอีก มนุษย์ที่มีไอเดียแปลกๆ แล้วก็จะออกมาเสนอไอเดียแปลกๆ อย่างนี้

ยังมีไปข้างหน้า เราขึ้นไปในพระพุทธศาสนาเรา มันจะมีพระที่ออกมาทำอย่างนี้ก็องค์แล้ว แล้วในปัจจุบันนี้ก็เป็นอย่างนี้ใช่ไหม ข้างหน้าจะมีอีก แล้วว่าเขาแปลกๆ เราแปลกหรือเปล่า เราก็อาจจะแปลกๆ ด้วย เพราะเราก็ก็นอนอะไรที่แปลกๆ กับเขาเหมือนกัน ที่ไม่เหมือนเขาเห็นไหม จัดแย้งเขาตลอดเลย

เราก็ก็นอนอะไรที่แปลกๆ เข้าไปเหมือนกัน แต่ตรวจสอบได้ แต่ต้องตรวจสอบ ต้องดูแลกัน สิ่งที่ดีแล สิ่งที่ต้องดูตอนนี้ก็เพื่อสังคมโลก นี่พูดถึงเวลาที่เขาวินิจฉัยอยากใหญ่ หลวงตาท่านเมื่อก่อน เวลาท่านพูดถึงเรื่องอย่างนี้ ท่านบอกเลยนะ ถ้าเกิดคนไม่เข้าใจอะไรใช่ไหม อย่างเช่นคอมมิวนิสต์ ต้องล้างสังคมก่อนแล้วถึงสร้างสังคมใหม่ นี่ก็เหมือนกัน บ้านเรือนของเราต้องเผาทิ้งหมดเลย ทำลายหมดเลย แล้วไปเริ่มต้นสังคมใหม่ มันไม่ใช่ เขาจะเผาบ้าน เรารักษาบ้านนั้นไว้ เผาบ้านเผาเรือนหมดเลยแล้วค่อยไปปลูก

หลวงตาพูดนะเผาบ้านเผาเรือนหมดเลย แล้วก็ไปทำฟักแฟงแตงกวา ไปหาเงินไปเพื่อเอาเงินมาสร้างบ้าน ที่นี้เขาก็เผาบ้านทิ้งเลย นี่ ธรรมะพระพุทธเจ้าก็มีหลักอยู่แล้วใช่ไหม ทำลายมันหมดเลย อะไรก็ใช้ไม่ได้ ไม่ต้องใช้หมดเลย สติก็ไม่ต้อง อะไรไม่ต้องหมดเลย มีสติจริงสติปลอม ไม่มีหรอก ไม่มี มึงคิดเอาเองหมดเลย

สติก็คือสติ เพราะว่าสุดท้ายแล้วเผาบ้านหมดเลยนะ แล้วก็บอกว่าจะมาทำฟักแฟงแตงกวา เพื่อจะหาเอาฟักแฟงแตงกวาไปขายไป เพื่อจะไปซื้อไม้ ซื้อเหล็กมาสร้างบ้านอีก ก็บ้านมันมีอยู่แล้ว พระพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว ศาสนามีอยู่แล้ว มึงจะเผาบ้านเผาเรือนไปไหน

แล้วเรามาดับไฟ เรารักษากันรักษาเรือน ก็ว่าเราอยากดัง จะทำดีนี่ก็ยากน่าดู แต่อย่างนี้มันไม่ใช่ยาก มันเป็นเรื่องเป็นนิยาย นี่พูดถึงสิ่งที่เราสร้างไว้ เราดูแลไว้ รักษาไว้ ฉะนั้นสิ่งที่พูดนี้ ถ้าเราตั้งสติยังคิดนิดหนึ่ง ยิ่งเดี๋ยวนี้คอมพิวเตอร์ พวกเว็บไซต์มันดีอย่างหนึ่ง มันจะไปรู้ข้อมูลได้เร็ว

ถ้าเป็นเมื่อก่อนนะ ทางวิชาการ เราต้องไปรู้เลย สมัยอยุธยาเมื่อไรบ้าง สมัยกรุงเทพเมื่อไรบ้าง พระที่พากันมาอย่างนี้มันมีมาเท่าไร เยอะแยะไปหมด ทีนี้ถ้าคอมพิวเตอร์มันมีอย่างนี้นะ กตทีเดี๋ยวมันก็ออกหมดใจ มันจะได้ตรวจสอบได้

มันมีมาเยอะแยะแล้ว เพียงแต่ไอ้พวกเรานี้มันเด็กใหม่ มันไม่มีจุดยืน สิ่งใดมาผ่านตาก็เชื่อ ไม่คิดโต้แย้งบ้างล่ะ ว่าสิ่งนั้นมันจริงรีเปลา มันเป็นไปได้ไหม เห็นไหมถึงบอกว่าเวลาเราประพฤติปฏิบัติ พระพุทธเจ้าถึงบอก กาลามสูตร ไม่ให้เชื่ออะไรเลย ไม่ให้เชื่อสิ่งใดๆ เลย ไม่ให้เชื่อแม้แต่พระพุทธเจ้าพูดด้วย ให้พิสูจน์เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าความจริงขึ้นมาถึงเป็นความจริง

ฉะนั้นโดยหลักโดยเกณฑ์ มันตายตัวอยู่แล้ว ไม่มีสังโยชน์จะไม่มาเกิด เกิด เพราะสังโยชน์ คำว่าเกิดเพราะสังโยชน์ แล้วสังโยชน์คืออะไร เราบอกว่าเกิดเพราะอวิชชา อวิชชามันเป็นเชื้อโรค สังโยชน์มันเป็นเครื่องร้อยรัด รัดจิตไว้ไง

สักกายทิฐิ พระโศคาบัน ความเห็นของจิตได้สำนึก มันว่าเป็นเรา นี่คือสังโยชน์ เห็นไหม กามราคะ-ปฏิมะ เกิดกามราคะเพราะเหตุใด เกิดกามราคะเพราะมีปฏิมะ มีปฏิมะคือมีข้อมูล มีความต้องการ มีความปรารถนา มันถึงเกิดกามราคะ ถ้าไม่มีข้อมูลเห็นไหม เพราะตัวจิตมันไม่มีสิ่งใดเป็นข้อมูลของมันเลย มันจะไปเกิดข้อมูลอะไร

อย่างที่คุณที่มีกามราคะนี้มันเกิดจากอะไร เกิดจากจิตมันถวิลหาก่อนนะ มันไม่ได้เกิดเพราะเราต้องการนะ เกิดจากปฏิมะไง พอไม่ได้ดังใจมันก็เกิดปฏิมะ กามราคะไม่ได้ มันก็เกิดปฏิมะ มันส่งเสริมกัน ถ้าสิ่งนี้ขาดไปนี่คือสังโยชน์ แล้วกิเลสกับสังโยชน์มันต่างกันอย่างไร กิเลสเป็นกิเลส สังโยชน์มันเป็นผลตอบแทนที่มันร้อยรัดมาแล้ว

ถ้าเราละสังโยชน์ได้ก็ละกิเลสได้ มันเกี่ยวเนื่องกัน แล้วบอกว่าไม่มีสังโยชน์ คนไม่มีสังโยชน์คือไม่มีกิเลสนั้นแหละ เด็กไม่มีสังโยชน์ เด็กก็ไม่มีกิเลสอะไรเลย เด็กไม่มีกิเลส ทำวิจัยสิ ทำวิจัยเด็กสัก ๑,๐๐๐ คน เด็กมีนิสัยต่างกันอย่างไร

มันก็เห็นๆ อยู่ เวลาเขาเอาวิทยาศาสตร์เป็นตัวตั้ง แล้วเอาวิทยาศาสตร์เป็นตัวแก้ มันก็เห็นกิเลสทั้งนั้นล่ะ คนเกิดมามีกิเลส กิเลสคือสังโยชน์ สังโยชน์คือกิเลส เพียงแต่ฉานกับสมาธิไง เมื่อวานก็บอกฉานกับสมาธิต่างกันอย่างไร สมาธิกับฉาน ฉาน ๒ ฉาน ๓

ฉณาคือสิ่งที่ฉณโลกีย์ มันมีอยู่แล้วในโลก อย่างเช่น ฤๅษีชีไพร เขาเข้าฉณสมบัติเห็นไหม มันมีอยู่แล้ว สมาธิเกิดจากจิต สมาธิเกิดจากจิตเห็นไหม สมาธินี้จะ เป็นมรรค ๘ แต่ถ้าฉณโลกีย์มันมีอยู่แล้ว แต่เขาไม่ได้ใช้ประโยชน์กับมันไง ฉณโลกีย์คือเป็นเรื่องของโลก

สมาธิ พระพุทธเจ้าย้อนตั้งแต่เป็นราชกุมาร ที่ไปนั่งอยู่โคนต้นหว่า นั่นเรื่องของสมาธิ แต่ถ้าเป็นฉณ มันเป็นเรื่องแบบว่าวัตถุที่มีอยู่แล้วประจำโลก แบบของที่โลกนี้มีอยู่ แต่สมาธิ สมาธิสิ่งที่โลกนี้มีอยู่ใช้ไหม แต่คนไม่ใช้ประโยชน์ของมันใช้ไหม แล้วใช้ประโยชน์มันจะเป็นความเห็นของโลกไป ก็เลยเอาทำสมาธิมา สมาธิกับฉณมันใกล้เคียงกัน เพราะมันเป็นอาการของใจทั้งหมด

ฉณเกิดจากจิต สมาธิก็เกิดจากจิต พอเกิดจากจิตมันเป็นนามธรรม มันใกล้เคียงกัน แต่ถ้าไม่มีสมาธิ ฉณมันมีอยู่แล้ว คือว่าเรามีกิเลสขนาดไหน ถ้าเราฝึก เราทำที่จิตสงบ มันก็สงบได้ แต่สงบแบบฉณโลกีย์ไง แต่ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมา มันไม่ใช่ฉณโลกีย์ มันไม่มีกำลังส่งออก มันก็เป็นของมัน

ของโลกๆ มีอยู่อย่างนี้แหละ แต่พระพุทธเจ้ามาพลิกแพลงใหม่ ชีวิตประจำวัน ความเห็นในกิเลสประจำวันเราก็มีอยู่แล้วทั้งนั้นละ แต่หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ ก็เอาชีวิตเรามาเตือนเราไง เอาชีวิตประจำวันเรามาเตือนเรา แต่เราก็อ้อ ธรรมะเพื่อชีวิตประจำวัน เอาชีวิตประจำวันไปเหยียบธรรมะไวันะ ธรรมะอยู่ได้ยั่งยืน ชีวิตประจำวันเลย ชีวิตประจำวันมีค่ามากกว่านะ ธรรมะต้องอยู่ได้ยั่งยืนนะ

แต่เวลาพูดถึงธรรมะ มันเหยียบชีวิตประจำวันไว้ไง ชีวิตประจำวันก็คือโลก ธรรมะคือความสุขที่เราต้องการปรารถนา ทำไมต้องเอาชีวิตประจำวันนี้มาจีมันไว้ แต่ถ้าเราตั้งใจทำความดี ตั้งใจทำความสงบ สงบจิต สงบใจ แล้วเราก็ใช้ชีวิตประจำวันเหมือนกัน แต่เพราะเรามีธรรม เรามีความสงบร่มเย็นในหัวใจ เราใช้ชีวิตประจำวันอีกอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเราบอกว่า อู๊ย ชีวิตประจำวันเป็นใหญ่ ธรรมะเพื่อชีวิตประจำวัน มึงก็กราบชีวิตประจำวันมึงสิ มึงมากราบธรรมะทำไมวะ พอบอกธรรมะเป็นชีวิตประจำวัน บ๊ีบ เอาชีวิตประจำวันเป็นใหญ่ แล้วเอาชีวิตประจำวันนี้เป็นตัวตั้งเลย เอาธรรมะไปไว้

อึ้งตื่น แล้วก็บอกว่าธรรมะ ก็บอกว่า อู๊ย ชีวิตประจำวันเป็นใหญ่ พวกนี้ก็เชื่อกันไปหมดเลย

เอาธรรมะเป็นใหญ่ อย่าเอาโลกเป็นใหญ่ ถ้าเอาธรรมเป็นใหญ่ เราทำความเข้าใจของใจเข้ามา แล้วชีวิตประจำวันจะดีขึ้นมา ดีขึ้นมาจากจิตที่มันสงบ จิตที่มีหลักมีเกณฑ์ พอจิตที่มีหลักมีเกณฑ์แล้วเห็นไหม มันไม่โดนกิเลสหลอก กิเลสหลอกไม่ได้ มันถึงสงบ

แต่เพราะกิเลสมาหลอกจิตได้ มันถึงฟุ้งซ่าน ทุกข์ยากฟุ้งซ่าน เพราะโดนกิเลสในหัวใจเราหลอกหลวง แต่ถ้าเราทำสงบของใจได้ มีหลักมีเกณฑ์ มีฐานของจิต ชีวิตประจำวันจะสุขน่ายุเลย เอ้ ทำไมมันก็ดีไปหมดเลย นี่ก็ดีนะ แต่เวลามันทุกข์นะ มันก็บีบคั้นเห็นไหม นี่มันโดนหลอกตั้งแต่หัวใจ

แต่ถ้าข้างในมันมีความสงบแล้วนะ โน้นก็ดี นี่ก็ดี ทำไมเมื่อก่อนไม่เห็น是这样นี้เลย มัน是这样นี้เพราะจิตมันสงบนะสิ เห็นไหม นี่ธรรมะเป็นใหญ่ ชีวิตประจำวันมันก็จะสุขสงบไปด้วย แต่เขาบอกว่า ต้องเอาธรรมะเพื่อชีวิตประจำวันเห็นไหม แล้วก็เครียด ฟุ้งซ่านมากเลย เมื่อไหร่มันจะมีสงบชะที เมื่อไหร่ธรรมะจะเกิดชะที เอาชีวิตประจำวันจ้ะมันไว้ใจ แล้วจะให้มันโผล่หัวขึ้นมา มันเลยโผล่หัวไม่ได้ไง เพราะชีวิตประจำวันเหยียบมันไว้

แต่ถ้าเอามันเป็นหลักนะ เดี่ยวธรรมะจะเกิด แล้วชีวิตประจำวันจะเป็นความสุขนะ นี่พูดถึงหลักเกณฑ์ จิตที่ละเอียด ถ้ามีจิตที่ละเอียดลึกซึ้ง แล้วมันจะเห็นคุณค่าของคุณงามความดี คุณค่าของคุณสมบัติของใจ ถ้าจิตมันหายบ่นะ จะเห็นแต่ผล เห็นแต่เทียบเทียบ แล้วก็พูดไปตามประสาความนึกคิด "ไม่เป็นประโยชน์กับตัวเองเลย เอวัง